

EIRELANDAKO ADUA ETA MISERIA

Eirelandan anglosaxoiak agertu baino leen erri bat osotzen eben eiretarrek, nazino bat, etnia bat, besteengandik bereizi-bereizia, izadiaren eskuz eta inongo gizaki politikoen laguntzarik barik.

Geien geienak artzainak ziran. Batetik bestera ibilten ziran euren artaldeak. Lurra lantzen ikasi ebenean base-riak edo baserrialdeak sortu ebezan, banakaren batzuk artzain gelditu arren.

Urteen joanean, leinu ezbardinetan banandu ziran. Leinu bakotzak bere buruzagia eukala. Leinu guztien artean, buruzagien arteko buruzagi nagusia edo erregea aukeratzen eben.

Euren gizartean batzuen eta besteen artean giza-etzardintasunak egon arren, erri bat osotzen eben, kultura bat, monolitikoa, euren artekoen ezbardintasunetan monolitikoa, berau monolitiko egiten ebana izkuntzea zala, arean da: gaelikerea.

Lurralde geiagoren jaube izateko asmotan sartu ziran, bada, anglosaxioak eirelandan.

Gizarte ezbardin baten egitura arrotza ekarri eutseen: gizarte germaniko-normandoaren egitura, goitik beerakoa, ain zuzen be.

Baina, onez gain, orduko munduaren aurrerapen militarak be eroan ebezan. Oneen bidez lortu eben Eirelandako leinu guztiak azpiratzea.

Euren gizarte moeta arrotza indarrez ezarriz, bertakoen gizaldietako gizartea suntsituazoz. Onek erri xeearen buruak eta oiturak gogor be gogor astindu ebazan eta egoera larria berarengan sortu be.

Gizarte germanikoak euren buruzagiak edo euren aldekoak zerik onenetan jarri ebazan bitartean, jakina.

Ainbat oitura zaar, ekandu aaztuezin eta bizimodu aldagatz galazo eutseezan.

Eirelandarren mundua goitik beera etorren, noraeza aundienean sartzen zirala.

Ez ziran izan, gizaldi asko igaro arte, gitxienez, anglosaxoien mundu, gizarte egitura ori kontrolatzeko bestekoak. Eta au lortu ebenean, anglosaxoien egitura-pentsakerea ia kenduezina izan zan, guztiz kenduezina ez bazan izan be.

Baina onegaz batera, jakina, izkuntzea bera, galazo egin eutseen. Gaelikerea erri xeeak eta jakintzabakoek edo ezjakinek eta txiroek egiten eben, bakarrik.

Onetarako balio eban, ezeukien artean lekutxu bat egiteko. Baserri beartsuenetan ardiaren eta beien artean berba egiteko.

Mozkortiek erabilen bakarrik. Prestigiorik eza! Aberatsa eta jakituna izateko, angelerez egin bear izaten eben. Ez eutseen beste biderik izten eta. Ez egoan beste norarik! Anglosaxoien agintea zan eta onetara makurtu bear izan eben, nai ta nai ez!

Egoera larri onetan, aitatu barik, makina bat gauza geratu dira: nai ta naiezko emigraziona, jazarpen fisikoak, oinazeak, ilketak, bear egitea galazotea, lurak eta basetxeak kentzea,... dana euren nortasunari, berez, jaiotzez izadiak emondakoari uko egin ezinik bizi gura izaten ebelako.

Olan bada, XIX gizaldiaren amaieran eta XX gizaldiaren asikeran sortutako iraultzearen ondorioz, lurralde geienetan burujabetasuna lortu eben. Ez ainbat odol eta negar isuri barik. Bearko!

Errigintzan asi ziranean, euren eskuetan errigintzan aste-ko aalmen osoa eta bakarra izan ebenean, porrot egin eben, baina.

Euren asmoa, Eirelanda gaelikora biurtzea izan zan. Baina, porrot egin eben.

Euren elburua zan, gizaldi onetan eben gizarte anglosaxoidun sakona ezabatzea eta sustraietara biurtzea. Eirelanda, barriro gaelikoa bilakatzea. Asmo polita eta eskubidezkoa.

Baina, porrot egin eben. Beste askok lez, biztanle asko-dun gunetan erantzuna egoala uste izan eben.

Izkuntzea bizirik zirauan lurraldeetan arreteta bigarren maila baten jarririk. Ondorioa, gune biztanletsuenetan, biztanleagoak uko egin eutson euren jatorrizko izkuntzari. Zer edo agaitik. Bizirik egoan lurraldeetan, ostera, indarra, iztunak, lurraldea galtzen joian bitartean.

Gaelikerea izkuntza ofiziala da, bakarra, Eiren eta angelereko koofiziala. Paper bustietan, baina! Kaleko errealtatea oso bestelakotsua da. Ikastetxeetan eta Unibertsitateetan eta bearleku bat lortzeko, gaur egun be, nai ta naiezkoa izanda, oso gitxi batzuk dira izkuntza orretaz egiten dabenak.

Non eta geroago eta txikerrago diran gaelikeradun lurraldeetan! Baserrialdeetan! Bai, baserrietan irauan dau izkuntza onek. Laster ilko dan izkuntzea, ain zuzen, bein betiko. Euren eta euren bakarrik, arazo oneri konponbiderik aurkitzen ez badautsoe, beinik bein.

Eirelandako gizartea, burujabetasuna-independentzia euki ta be, oso anglosaxoia da. Kelten munduarenak eta pentsakerearenak, euren izkuntzearen eriotzeaz eurenak egin dau, bein eta betiko.

Arazo sakon oneri, gaixotasun sakon oneri osagai okerrak edota okerra ez bada izan, txarto edo era kaskarrean erabilteak, ondorio latzak eta atzerazekin, barriro dinot, ATZERAEZINAK ekarri dautsoez.

Bizirik dauanari, leenengo ta bein, leentasuna emonez eutsi bearako jako eta andik asita zabaltzen joan, euren izan bear dabe eredu ta ikasgai eta.

Olako egoeretan ezin leiteke inor baztertuta albo baten itzi, danak bear bearrezkoak diralako. Ezin leiteke zentimetro bat be galtzen izterik onartu. Izkuntza ilak birreskuratze-ko bidea, ZELAN EGITEN EBEN BERBA, EGITEN EBE-NAK?, itaun onegaz asten da. (oartu, osterantzean, kornieraz, keltak euren be, jazoten dana).

Eta gure baserrira etorrita, Eirelandako bidean gagoz burubelarri sartuta gu be, diglosia eskerga, aundi-erraldoi, itzel baten sartuta. Gure izkuntzea ilten doa. Nirea beintzat, bai, eta txarrena, independentziarik be ez dogula oraindikaren lortu.

Iniaki MARTIARTU